

بسم الله الرحمن الرحيم

دلایل تعویض وزیر

دکتر محمد اسماعیل اکبری

استاد دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی

این روزها تیغ های سیاسی اجتماعی پیکر نحیف سلامت را هدف گرفته اند و از هر گوشه ای زو بینی زهر آلود بر این بدن وارد می کنند . هدف در بیانات و لشکر کشی های کلامی روشن است . وزیر و فلان دست راستی ایشان از گروه سیاسی غریبه هستند که در صف بندی های جدید سیاسی کشور نباید حضور داشته باشند موضوع سلامت مصداق ارزشیابی نیست و مردم هم با هیچ شاخص و مؤلفه ای به حساب نمی آیند . در دنیای مدیریت بین الملل این تکلیف ها روشن است آنها نتیجه کار را می بینند و اصلاً نمی دانند و نمی خواهند بدانند که چه کسی یا چه گروهی این کار را انجام داده است . یعنی آنها به حرف معصوم (س ع) گوش کرده اند که معیار "ما قال" است نه "من قال" . اما در این مؤلفه ها آنچه ارزیابی می شود "من قال" است . حالا هر چه می خواهد بگوید اگر "من" مقبول باشد مقبول است و اگر نه ساز مخالف است و نباید نواخته شود . بهمین بهانه شاخص های علمی مدیریت سلامت را در جهان به تحلیل می نشینم و آنها را با فرمایشات مقام معظم رهبری و قوانین مصوب جمهوری اسلامی ایران محک می زنیم تا تکلیف خود را برای آنچه نوشتارها و گفتارهای سیاسی می دانیم روشن کنیم و معلوم شود چه وزیری خوبست و چه وزیری بهتر؟ کد امین وزیر باید عوض شود . ممکن است زمان چاپ این مقاله آن اتفاق افتاده باشد اما به اصل تحلیل لطمه نمی زند که قضاوت نهایی با مردم است .

شاخص تولیت «Stewardship»:

در این مؤلفه حوزه سلامت باید کلان نگر باشد، همه رفتارها را در سایر بخش های توسعه زیر نظر داشته باشد و در یک کلام "متولی" باشد. برای تولی گری نیز چند شاخص اهمیت دارد:

اولاً او حوزه عملیاتی را بشناسد و آنرا درک کند، دوماً حریم این حوزه عملیاتی را به خوبی رعایت کند. ثالثاً کاری کند که دیگران "سایر بخش های توسعه" هم این حوزه را بخوبی درک کرده و حریم آن را رعایت کنند. اگر سایر بخش های توسعه شمشیر بر بدن سلامت می کشند تولی گری مدیر نتوانسته است به خوبی حریم حوزه را برای آنها تبیین کند. ممکن است گفته شود چنین شده است اما آنها چنان نکرده اند، در اینصورت متولی لازم است راهکار مناسبی را انتخاب کند که برای پیدا رکردن کی بکار میرود که خود را به خواب زده است، نه آنکه واقعاً خوابیده است. شاخص تولیت در بیانات رهبر معظم انقلاب انشاء های مختلفی داشته است منجمله در ابلاغیه سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه که در بند ۱۹، برای نیل به هدف "تأکید به رویکرد انسان سالم و سلامت همه جانبه" می فرمایند:

(۱-۱۹: یکپارچگی در سیاستگذاری، برنامه ریزی، ارزشیابی، نظارت و تخصیص منابع عمومی)

این فرمان تکلیف عملکردی متولی را روشن کرده و اگر عملی نشده است یا نمی شود خطای مدیریتی است که باید تحلیل گردد.

ممکنست پرسیم که این رفتار برای نیل به چه هدفی است. هدف عملیاتی بخوبی در ماده ۱۲۹ قانون اساسی تبیین شده است. «برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی درمانی و مراقبتهای پزشکی بصورت بیمه و غیره، حقی است همگانی. دولت موظف است طبق قوانین از

محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تأمین کند. »

متولی باید با تولی‌گری خود محتوای این ماده قانونی را پیاده کند .

شاخص رهبریت (Leader Ship): در حوزه مدیریت سلامت پس از تولیت رهبریت وجود دارد ، که بالاتر و فراگیرتر از مدیریت است . رهبریت در حوزه امور اجتماعی به منظور رعایت عدالت است یعنی هر چیز در جای خود قرار گیرد اعم از سرمایه گذاری و یا هزینه تا محصل آن تأمین و ارتقای سلامت مردم باشد . موضوع رهبریت در حوزه سلامت باز هم با واگذاری ارزشیابی ، نظارت و... در کلام مقام معظم رهبری به خوبی روشن شده است . وزیر بهداشت درمان و آموزش پزشکی با بهره گیری از این توان باید پاسخگوی عملکرد خود در قبال مردم باشد .

بهرحال او را رهبر اصلی عدالت امور اجتماعی و بویژه سلامت بعنوان شاخص همه متغیرهای دیگر اجتماعی می شناسیم . این شاخص در حوزه های قانونی منجمه بند ب ماده ۳۶ قانون برنامه پنجم توسعه بخوبی آمده است در این بند قانونی، تولیت و رهبریت در حوزه امور اجتماعی با محوریت سلامت به وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی واگذار شده است . این بند می گوید:

بند ب - ماده ۳۶ قانون برنامه پنجم: سیاستگذاری و برنامه ریزی نظارت بخش سلامت در وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی متمرکز می گردد .

حالا هر گاه وزیری از این پشتوانه های قانونی و حقوقی استفاده کند و به سلامت مردم کمک نماید او را موفق می دانیم و گرنه " باید عوض شود"

شاخص مدیریت (Management): بعد از تولیت که شاخص فراگیری است و رهبریت که تکلیف را با دیگر بخش های توسعه روشن می کند .

شاخص سوم مدیریت است که معمولاً درون بخشی است یعنی آنچه بعنوان منبع عمومی در اختیار وزارت بهداشت قرار گرفته است با چه سیاستگذاری، برنامه ریزی و ارزشیابی در خدمت مردم قرار می گیرد در حقیقت چگونگی اولویت بندی نیازهای جامعه و تخصیص منابع عمومی از وظایف مدیریتی وزارت بهداشت است بدیهی است در زمانهای بحرانی مثل کمبود ارز این شاخص خیلی پررنگ تر می شود و مدیریت سلامت باید توان اولویت بندی را با رعایت عدالت داشته باشد در اینجا تصمیم به تحلیل عملکرد وزارت بهداشت ندارم اما مردم بخوبی می توانند قضاوت کنند که تأمین سلامت برای آنها آسانتر شده است یا سخت تر حفظ سلامت با چند سال پیش ارزانتر شده است یا گرانتر و ده ها مؤلفه دیگر مردمی.

وقتی ارز کم یا گران میشود وزارت بهداشت است که باید با ارائه راهکارهای بالینی و پایه بگوید این ماده اولیه وارد شود یا نشود، این دارو تولید شود یا نشود، دستگاه میکروسکوپ چشمی برای جراحی های علمی بیاید یا دستگاههای تأمین نیاز بیماران سرطانی، او باید بگوید اصلاً این درمان انجام شود یا نشود. همه این اتفاقات را در شاخص مدیریتی وزارت بهداشت می توان ارزیابی کرد اگر مبتنی بر بروز، شیوع، کشندگی، اثربخشی، تقسیم منابع شده است، و اگر برای هر رفتاری راهنمای مشخص اعلام کرده است، نه تنها مدیریت خوبی اعمال کرده است بلکه رهبریت و تولیت مناسبی را هم در معرض نمایش گذاشته است آنوقت این وزیر محترم باید برای خدمت بیشتر به مردم تقویت شود و گرنه "باید عوض شود" همانطور که ملاحظه فرموده اید در ساختارهای علمی مدیریت جهانی و در فرمانهای مقام معظم رهبری و قوانین مصوب جمهوری اسلامی، تکلیف اینکه چه وزیری باید بماند و چه وزیری باید برود روشن است در همه این مؤلفه ها "مردم محوری" یک اصل لا یتغییر است. که در آنچه در حال حاضر در کشور ما اتفاق می افتد ملاحظه نمی شود. برای مثال شاخص های چندی را که مقدمه برای تعویض و یا تضعیف است از روزنامه دولتی ایران ذکر می کنیم و انتظار داریم آنها را با شاخص های مقام معظم رهبری

و قوانین مصوب جمهوری اسلامی و با باز خوردی اجتماعی مقایسه کنید تا معلوم شود وزیر باید بماند یا برود .

روزنامه ایران اعلام کرده است که وزیر بهداشت می خواهد قیمت دارو را افزایش دهد چون ارز گران تری برای تأمین دارو به او داده اند ، رئیس جمهور محترم فرموده است احدی به بهانه نبود ارز حق ندارد قیمت دارو را بالا ببرد اما باز هم وزیر محترم حرف دیگری را زده است و گفته است ارز نداریم و قیمت ها بالا می رود . این یک دلیل برای (تعویض وزیر) ، که نمی دانم با کدام شاخص های حقیقی ، حقوقی و قانونی ذکر شده هم خوانی دارد . با شاخص تولید که جور در نمی آید با شاخص رهبریت که آنهم جایز نیست چون در این شاخص باید عامل مورد مشاوره برای بحران ارزی وزارت بهداشت باشد نه حوزه های اقتصادی صرف . اما می توان آن را در شاخص مدیریت جستجو کرد ، یعنی ارز کم در مدیریت سلامت چگونه تخصیص داده شده است آنوقت حق داریم بگوییم وزیر باید برود یا نرود . در تحلیل های سیاسی ، روزنامه ای و سایت ها چنین ارزشیابی کارشناسی دیده نشده است و ای کاش که مؤلفه های کارشناسی جای شاخص های سیاسی را می گرفت که مردم تجلی واقعی عدالت را در امور اجتماعی در جمهوری اسلامی می دیدند و بی تفاوت از این دعوا های سیاسی تعریف نمی کردند و نمی گفتند که "دعوی خودشان" است به ما "ربطی ندارد. بدتر از دعوی ارز" که بهانه تعویض وزیر است ، استدلالات مقامات دولتی و رسانه های دولتی برای تعویض است آنها هم دعوا را در حضور رئیس محترم یک دانشگاه خلاصه کرده اند که برادر فلانی و فلانی است و فلان سمت ها را دارد و اگر او برکنار نشود "وزیر باید برود" باز هم هر چه گشتم نیافتم که این تعابیر با کدام شاخص مدیریتی در حوزه سلامت هم خوانی دارد ، آیا برای مردم فرق می کند چه کسی رئیس دانشگاه و یا وزارتخانه باشد یا آنها بدنبال عدالت هستند و آیا این امر تناقض با فرمایش معصوم (س ع) یعنی "ما قال" مهم است نه "من قال" ندارد .

البته تنها بلندگوهای دولتی نیستند که این تحلیل ها را به گوش می رسانند ، کلیه رسانه های دیگر سیاسی در دفاع از فلانی که فلان قدر علم دارد دادسخن داده اند و گفته اند که او نباید برود و بالتبع وزیر هم نباید برود (روزنامه رسالت) باز هم در شاخص های این عزیزان حرفی از مردم و کار برای مردم بر میان نیامده است و این بار هم مؤلفه های سیاسی است که حکم رفتن و نرفتن می دهد .

در این میان بر می گردیم به فرمایشات مقام معظم رهبری که کار برای مردم را اصل دانسته اند نه استفاده از احساسات مردم برای حل اختلافات خود ، و به صراحت فرموده اند که هر کس چنین کند به کشور خیانت کرده است . امید است خدمت به کشور مبنای اندیشه عمل باشد و کاربرای مردم نتیجه همه تلاش هانه حل مسایل بین گروهی با استفاده از احساسات مردم .

والسلام علی من التبع الهدی